

Sygn. akt VII U 401/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2022 roku

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Agnieszka Stachurska

Protokolant: st. sekretarz sądowy Anna Bańcerowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 października 2022 roku w Warszawie

sprawy S. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych

na skutek odwołania S. J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

z dnia 24 lutego 2022 roku, znak: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje S. J. prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

sędzia Agnieszka Stachurska

UZASADNIENIE

W dniu 23 marca 2022r. S. J. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W. z dnia 24 lutego 2022 roku, znak: (...), odmawiającej przyznania prawa do rekompensaty. Zarzucił organowi rentowemu naruszenie art. 2 pkt 5 oraz art. 21 ust. 1 i ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych w zw. z art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poprzez błędne ustalenie, że wykonywał pracę w warunkach szczególnych jedynie przez 5 lat, 1 miesiąc i 24 dni, a w rezultacie wydanie decyzji odmawiającej prawa do ponownego przeliczenia emerytury wraz z rekompensatą, podczas gdy w rzeczywistości wykonywał pracę w warunkach szczególnych przez ponad 30 lat. Wskazując na wymienione zarzuty, ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie prawa do ponownego przeliczenia emerytury wraz z rekompensatą oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (odwołanie z dnia 17 marca 2022r., k. 3-4 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., a uzasadniając swe stanowisko zacytował art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tekst jedn. Dz. U. z 2018r., poz. 1924), zgodnie z którym rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Ponadto organ rentowy wskazał, że zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983r., nr 8, poz. 43 ze zm.) okresami pracy uzasadniającymi

prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku. Okresy pracy, o których mowa wyżej, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach (...) lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2 rozporządzenia). Ponadto, zgodnie z § 1 ust. 2 wskazanego wyżej rozporządzenia, właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalają w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B. Odnosząc się do okoliczności faktycznych rozpatrywanej sprawy, organ rentowy wyjaśnił, że ubezpieczony udowodnił jedynie 5 lat, 1 miesiąc i 24 dni pracy w warunkach szczególnych, przypadające w okresie od 1 listopada 2003r. do 31 grudnia 2008r. (odpowiedź na odwołanie z dnia 21 kwietnia 2022r., k. 5 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

S. J., ur. (...), w okresie od 7 grudnia 1981r. do 23 października 2020r. był zatrudniony w Poczcie Polskiej S.A. (poprzednio Przedsiębiorstwo (...) w W., a następnie Państwowe Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej „Poczta Polska”). W dniu 7 grudnia 1981r. zawarł z Przedsiębiorstwem (...) w W. umowę o pracę na okres próbny 2 tygodni - od 7 grudnia 1981r. do 21 grudnia 1981r. Został zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku kierowcy samochodowego kat. C, a po jego upływie na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. Z dniem 31 marca 2005r. nastąpiło przejście zakładu pracy i S. J. stał się pracownikiem Państwowego Przedsiębiorstwa Użyteczności Publicznej „Poczta Polska” w o2 Oddział S. na dotychczas zajmowanym stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego. W związku z przekształceniem Państwowego Przedsiębiorstwa Użyteczności Publicznej „Poczta Polska” w spółkę, od dnia 1 września 2009r. ubezpieczony stał się pracownikiem Poczty Polskiej spółka akcyjna. Pozostałe warunki zatrudnienia nie uległy zmianie (umowa o pracę z 4 grudnia 1981r., informacja o przejściu zakładu pracy z 29 marca 2005r., informacja o przekształceniu zakładu pracy z 21 sierpnia 2009r. – część B a/o, świadectwo pracy z 23 października 2020r. – część C a/o).

Poczta Polska spółka akcyjna w dniu 23 października 2020r. wystawiła S. J. świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych za okres zatrudnienia od 1 listopada 2003r. do 31 grudnia 2008r., zgodnie z którym ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, wymienionym wykazie A, dziale VIII, poz. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr. 8, poz. 43 ze zm.) oraz w wykazie A, dziale VIII, poz. 2 pkt 1 dołączonym do zarządzenia nr 33 Ministra Łączności z dnia 16 maja 1983r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu łączności (Dz. Urz. URTIP 1983r., nr 3, poz. 32) (świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych z 23 października 2020r. – część C a/o).

Wykonując obowiązki kierowcy od 7 grudnia 1981r., ubezpieczony prowadził samochód marki S. model 28, następnie S. model 29 – obydwie o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 t i przewoził sprzęt telefoniczny, a potem przesyłki pocztowe z W. do G., jak również na innych trasach w P. (...). W późniejszym okresie, po przekształceniu pracodawcy, kierował (...) oraz I. o dopuszczalnej masie powyżej 3,5 tony i przewoził przesyłki pocztowe. Praca kierowcy była przez niego wykonywana stale, w całym okresie zatrudnienia przez 8 godzin na dobę (zeznania świadka L. M., k. 61 verte a.s., zeznania świadka A. K., k. 62 a.s, zeznania S. J., k. 62 a.s.).

W dniu 14 października 2020r. S. J. złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniosek o emeryturę. Decyzją z dnia 17 listopada 2020r., znak: (...), organ rentowy przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od 1 października 2020r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Wysokość świadczenia została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (decyzja ZUS z 14 października 2020r., k. 6 akt emerytalnych).

W dniu 26 stycznia 2022r. S. J. złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. wniosek o przeliczenie emerytury wraz z rekompensatą za prace w szczególnych warunkach. Do wniosku dołączył świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawione przez Poczta Polska spółka akcyjna z 23 października 2020r. (wniosek z 26 stycznia 2021r. wraz z załącznikami, k. 9-15 akt emerytalnych). Decyzją z dnia 24 lutego 2022r., znak: (...), organ rentowy odmówił prawa do rekompensaty z powodu nie udowodnienia 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy wskazał, że ubezpieczony udokumentował tylko 5 lat, 1 miesiąc i 24 dni pracy w warunkach szczególnych, wykonywanej w okresie od 1 listopada 2003r. do 31 grudnia 2008r. (decyzja ZUS z 24 lutego 2022r., k. 16 akt emerytalnych).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie wymienionych dokumentów oraz w oparciu o zeznania świadków i ubezpieczonego. Dokumentom w pełni należało dać wiarę, tym bardziej że strony sporu ich nie kwestionowały. Również zeznania świadków L. M. i A. K. zostały ocenione jako wiarygodne. Świadkowie znali ubezpieczonego, przez wiele lat pracowali z nim w tym samym zakładzie pracy i na tych samych stanowiskach co on, wobec czego posiadali wiedzę na temat specyfiki pracy wykonywanej na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnej masie powyżej 3,5 tony oraz rodzaj czynności, jakie realizował ubezpieczony. Poza tym treść zeznań świadków i ubezpieczonego jest spójna, także z dokumentami. W związku z tym zarówno zeznania L. M. i A. K., jak i zeznania S. J. Sąd ocenił jako zasługujące na wiarę.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie S. J. podlegało uwzględnieniu.

Regulacja dotycząca prawa do rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych, o którą ubiegał się S. J. została wprowadzona do ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tekst jedn. Dz. U. z 2022r., poz. 1340). Art. 2 pkt 5 tej ustawy zawiera definicję rekompensaty rozumianej jako odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej. Z kolei warunki jej przyznawania oraz sposób obliczenia określają art. 21 – 23 zamieszczone w Rozdziale III (...). Art. 23 stanowi, że ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę oraz że przyznawana jest ona w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W art. 21 ust. 1 ustawy wskazano natomiast, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Z art. 21 ust. 2 ustawy wynika zaś, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wskazywane art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty: 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej oraz 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszącego co najmniej 15 lat. Z kolei w art. 21 ust. 2 tej ustawy została zawarta przesłanka negatywna, którą stanowi nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Może ona budzić wątpliwości, gdyż literalna wykładnia tego wyrwanego z kontekstu normatywnego przepisu może prowadzić do wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Do prawidłowej interpretacji tego przepisu konieczne jest jednak zastosowanie wykładni systemowej, która prowadzi do przepisu art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którym rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego. Z kolei z art. 173 ust. 1 ustawy emerytalnej wynika, że kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 roku. W tych okolicznościach warunek sformułowany w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na prace w warunkach szczególnych, obliczanej według formuły

zdefiniowanego świadczenia. Nabycie prawa do takiego tylko świadczenia stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty. Natomiast nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 5 maja 2017r., III AUa 2047/16, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14 grudnia 2015r., III AUa 1070/15, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 września 2017r., III AUa 529/16).

W rozpatrywanej sprawie nie zachodzi negatywna przesłanka przyznania S. J. prawa do rekompensaty. Ubezpieczony nie miał przyznanego prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na prace w warunkach szczególnych. Decyzją z dnia 1 października 2020r. przyznano mu prawo do emerytury w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnym.

W dalszej kolejności, celem ustalenia, czy ubezpieczonemu przysługuje prawo do rekompensaty należało zbadać spełnienie przesłanek pozytywnych, o których była mowa. Analiza cytowanych przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, prowadzi do wniosku, że prawo do rekompensaty mają osoby urodzone po 1948r., które przed 1 stycznia 2009r. wykonywały przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Podobnie jak przy ustalaniu tego okresu na potrzeby przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym, tak przy ustalaniu prawa do rekompensaty będą uwzględnione tylko te okresy, w których praca była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zdaniem Sądu, S. J. spełnił przesłanki pozytywne konieczne do tego, by uzyskać prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczony nie nabył prawa do emerytury pomostowej i legitymuje się okresem 15 lat pracy w warunkach szczególnych, przypadającym przed 1 stycznia 2009r.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r., Nr 8, poz. 43) – zwane dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego, do którego należy się odwołać na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wskazuje w § 2 ust. 1, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. W przypadku ubezpieczonego, któremu ZUS uwzględnił do stażu pracy w warunkach szczególnych okres od 1 listopada 2003r. do 31 grudnia 2008r., tj. 5 lat, 1 miesiąc i 24 dni, należało doliczyć również okres pracy od dnia od 7 grudnia 1981r. do 31 października 2003r. Według organu rentowego okresu tego nie można było uwzględnić z uwagi na brak wystawionego przez pracodawcę świadectwa pracy w warunkach szczególnych. Odnosząc się do wskazanej okoliczności należy podnieść, że w sprawie o prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na wykonywanie pracy w szczególnych warunkach – analogicznie w sprawie o prawo do rekompensaty - należy ustalić faktyczny rodzaj i zakres powierzonych do wykonywania czynności (obowiązków) pracowniczych i to one podlegają każdorazowo ocenie, a nie rodzaj stanowiska, jaki w dokumentach podał pracodawca. Ponadto, choć wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze lub w świadectwie pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1997 roku, II UKN 417/97 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2001 roku, II UKN 598/00), to dokumenty te podlegają każdorazowo weryfikacji. To zatem oznacza, że nawet jeśli pracodawca ww. dokument pracownikowi wystawił, to i tak podlega on kontroli ZUS i Sądu, i nie oznacza automatycznie, że praca w danym okresie była wykonywana w warunkach szczególnych. Z drugiej zaś strony, brak takiego dokumentu bądź jego wadliwość nie przesądza o tym, że praca nie była wykonywana w warunkach szczególnych. Kwestia ta każdorazowo podlega badaniu przy uwzględnieniu tego, jakie czynności i rodzaj prac faktycznie wykonywał wnioskodawca i co ważne, w razie wszczęcia postępowania sądowego, toczącego się wskutek odwołania ubezpieczonego od odmownej decyzji organu rentowego w sprawie przyznania uprawnień do emerytury w wieku obniżonym (także w sprawie o rekompensatę), dopuszczalne jest przeprowadzenie wszelkich dowodów przewidzianych w kodeksie postępowania cywilnego. Z tego wynika więc, że okoliczność, iż pracodawca nie wystawił ubezpieczonemu świadectwa pracy w warunkach szczególnych za okres przed 1 listopada 2003r., nie ma decydującego znaczenia. Zdaniem Sądu, co wskazywał ubezpieczony, a co potwierdza analiza akt osobowych, służby zajmujące się w Poczcie Polskiej S.A. wystawianiem świadectw wykonywania prac w warunkach szczególnych,

dokument, który wydały S. J. oparły na tym tylko, co wskazują akta osobowe. Wynika z nich, że ubezpieczony przez cały okres swojego zatrudnienia pracował jako kierowca i takie stanowisko było wskazywane w dokumentach, przy czym dopiero od 1 listopada 2003r. pracodawca zaczął precyzować, że chodzi o samochód ciężarowy. Wcześniej, przed ww. datą, dokumenty określające stanowisko S. J., posługują się wyłącznie określeniem kierowca, bez bliższego sprecyzowania, że ubezpieczony kierował pojazdami ciężarowymi. W związku z tym faktem osoby wystawiające świadectwo pracy w warunkach szczególnych, tym bardziej że ubezpieczony pracował wiele lat i dochodziło do przekształceń pracodawcy, oparły się tylko na tym, co dokumenty potwierdzają i wystawiły świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych jedynie za okres od 1 listopada 2003r. do 31 grudnia 2008r. To nie oznacza jednak, że ubezpieczony we wcześniejszym okresie zatrudnienia nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach.

Z przeprowadzonych przez Sąd dowodów jednoznacznie wynika, że również od dnia 7 grudnia 1981r. do 31 października 2003r. S. J. pracował jako kierowca samochodów ciężarowych o masie całkowitej powyżej 3,5 tony, a jego podstawowym obowiązkiem było rozwożenie sprzętu telefonicznego oraz przesyłek do miejsc wskazywanych przez pracodawcę na terenie Polski. Przy tym przez cały okres zatrudnienia, do wykonywania takich obowiązków ubezpieczony wykorzystywał pojazdy marki S., V. oraz I., a więc o masie całkowitej przekraczającej 3,5 tony. Powyższe potwierdzili świadkowie L. M. i A. K., którzy dysponowali wiedzą na temat pracy S. J.. Z ich spójnej relacji wynika taki zakres obowiązków, jaki Sąd ustalił.

Praca, o której mowa, powinna zostać zakwalifikowana jako odpowiadająca pozycji 2 Działu VIII (W transporcie i łączności) Wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego. Wymieniono tam m.in. prace kierowców samochodów o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, a taką pracę ubezpieczony w spornym okresie zatrudnienia niewątpliwie wykonywał. Jak wskazano, taki rodzaj i charakter pracy ubezpieczonego znajduje potwierdzenie przede wszystkim w zeznaniach świadków, którzy przez wiele lat pracowali jako kierowcy w tym samym zakładzie pracy co ubezpieczony, a także w świadectwie pracy, w którym pracodawca potwierdził, że ubezpieczony był kierowcą takich pojazdów, na jakie wskazuje wymienione rozporządzenie.

Biorąc zatem pod uwagę prace realizowane przez S. J. na stanowisku kierowcy samochodu o masie powyżej 3,5 tony, Sąd ocenił, że ubezpieczony spełnił warunek konieczny do tego, aby pracę wykonywaną w Poczcie Polskiej S.A. zaliczyć do okresu pracy w warunkach szczególnych. Zatrudnienie w warunkach szczególnych u ww. pracodawcy trwało od 7 grudnia 1981r., a zatem okres tego zatrudnienia od ww. daty do 31 grudnia 2008r. był na tyle długi, by przyjąć, że S. J. legitymuje się w sumie okresem pracy w warunkach szczególnych przekraczającym 15 lat, a więc więcej niż minimalny próg, o którym mowa w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych.

W tych okolicznościach odwołanie podlegało uwzględnieniu. Sąd dokonał zmiany zaskarżonej decyzji na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.